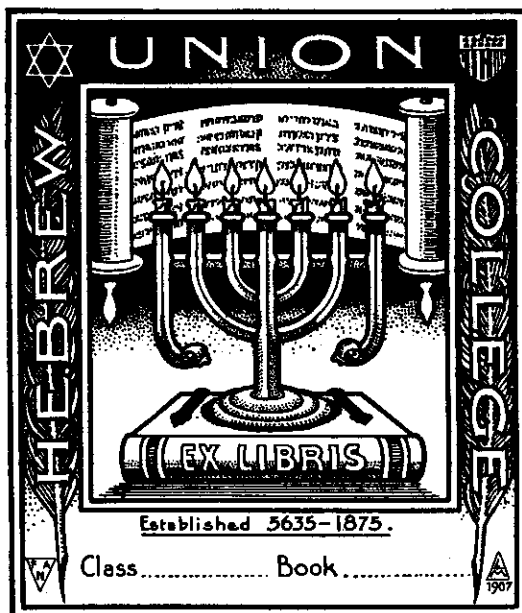

Class..... Book.....

DR. LOUIS GROSSMANN COLLECTION

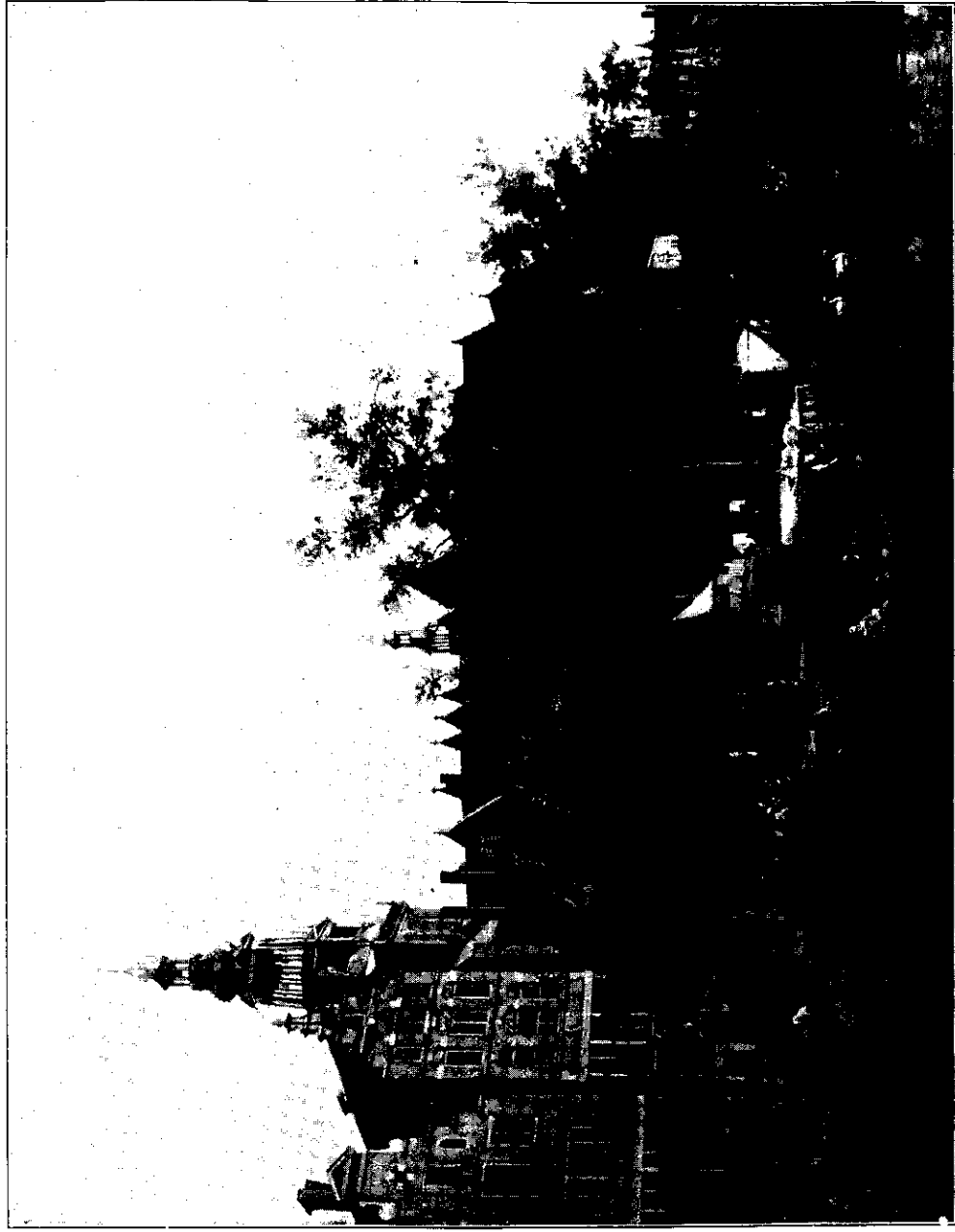

Fig. 1. The building of the Institute of the Holy Spirit, St. Petersburg.

Gezicht op de Bierkay en Oude Kerk (O. Z. Voorburgwal), in het laatst der 17^e eeuw, naar de schildery
van JAN VAN DER HERDEN, aanwezig in de Hermitage te St. Petersburg.

VEREENIGINGEN BIJ DE PORTUGEESCHE EN
SPAANSCH E JODEN TE AMSTERDAM
IN DE 17DE EN 18DE EEUW.

Door J. M. Hillesum.

XR4
H 65

61916

Vereenigingen bij de Portugeesche en Spaansche Joden te Amsterdam in de 17de en 18de eeuw.

Al heel spoedig nadat de Portugeesche en Spaansche marranen (schijn-christenen) en Joden te Amsterdam een veilige toevlucht gevonden hadden, wijdden zij hun zorgen aan de uitoefening van liefdewerken en van den godsdienst, waarvoor bijna iedere familie hare offers aan de inquisitie geleverd had. Aanhoudende vervolging had den afstand tusschen armen en rijken uiterst klein, het gemeenschapsgevoel bij hen zeer krachtig gemaakt. Zij beseften maar al te wel hoe 't den verdrukten, den arme, den vreemdeling te moede was. Velen onder hen hadden reeds in het land der inquisitie in hun hart besloten, zoodra zij in een veilige haven mochten aangekomen zijn, Gode een offer te wijden. Binnen de poorten van het nieuwe Jerusalem was 't hun een genot, hun gelofte den Eeuwige te betalen. De Thora, de Joodsche wet, zij hadden haar door de vlammen hierheen gedragen; met haar zou het land der ballingschap hun een vaderland zijn. De rijke winsten, die handel en zeevaart voor hen afwierpen, verschaften hun ruimschoots de middelen om naar hartelust wel te doen. Een aardig kijkje hierop en tevens op hun beteekenis voor den handel van Amsterdam, schenkt ons de Amsterdamsche rabbijn Menasseh ben Israël, die in zijn pleidooi voor de toelating zijner verdrukten geloofsgenooten in Engeland aan Oliver Cromwell in het jaar 1655 o.a. het volgende schrijft ¹⁾:

„In the Low-Countries also, the Jews are received with great Charity and Benevolency and specially in this most renowned city of Amsterdam, where there are no lesse then 400 Families; and how great a trading and Negotiation they draw to that city experience doth sufficiently witness. They have there no lesse then three hundred houses of their own, enjoy a good part of the West- and East-Indian Compagnies; and besides have yet to set forth their Trafic such a stock, that for setting aside onely one duit of every pound Flemish for all kind of commodities that enter, again as much for all what goes out of his town and what besides we pay yearly of the rents we get from the East-Indian Company to the reliefe and sustenance of the poore of our synagogue, that very money amounts ordinarily every year, unto the summe very neare of 12000 Francs, whereby you may easely conceive what a mighty stock it is they trade with and what a profit they needs must bring into this city.”

In 1618 bezat de nieuwe colonie reeds drie gemeenten met drie synagogen, die zich in 1639 tot een lichaam vereenigden (Thalmoed Thora)²⁾. Door het initiatief en met het kapitaal van leeken worden modelscholen voor lager en hooger onderwijs gesticht, die weldra hare leerlingen zal zenden naar de zustercolonies in Hamburg en Londen en naar de verre gewesten van Amerika. Tal van inrichtingen verrijzen met Godsdienstige, weldadige, liefdadige of wetenschappelijke strekking. De laatstgenoemden worden met het nieuw Hebr.

¹⁾ Wolf (Lucien) Menasseh ben Israël's mission to Oliver Cromwell. Londen 1891 4°. p. 87.

²⁾ De tegenwoordige synagoge werd in 1675 voltooid.

woord „Jeschiba” of met „Academia” in de classieke beteekenis van het woord, betiteld. De schriftelijke of mondelinge leer met hare commentaren waren hier gewoonlijk het onderwerp van studie; ook de poësie, de Hebreeuwsche in de eerste plaats, doch ook de Spaansche en Portugeesche, werd door hen beoefend. Wij geven hieronder een vrij volledig overzicht van de verschillende vereenigingen bij de Portugeesche en Spaansche Joden te Amsterdam in de 17de en 18de eeuw. Wij hebben ons hierbij tot taak gesteld, voor zoover mogelijk, mededeeling te doen van naam, doel en jaar van oprichting, met vermelding van bronnen. Voor zooverre hun huidig bestaan ons bekend was hebben wij deze met een * aangeduid¹⁾. Tot goed begrip van de schijnbaar vreemde combinatiën, die men herhaaldelijk bij het doel door deze vereenigingen beoogd, zal aantreffen, herinneren wij aan het woord van Simon de Rechtvaardige, dat de drie grondzuilen van het Jodendom zijn: Wetsbeoefening, Eeredienst en Liefde werken²⁾.

Verklaring der Afkortingen.

A.P.G.: Archief Portugeesch Israëlitische Gemeente.

B.R.: Bibliotheca Rosenthaliana (Afdeeling Universiteits-bibliotheek).

F.M.: Franco Mendes (David), Memorias do estabelecimento e progresso dos Judeos Portuguezos e Espanhoes nesta famosa cidade de Amsterdam. Handschrift van het jaar 5529=1769. 40. A.P.G.

L.D.M.: Livraria David Montezinos (Afdeeling der bibliotheek van „Ets Chajjim”).

Regl. en H.R.: Libro de los Acuerdos de Talmud Tora, anno 1639. Handschrift in B.R. De vertalingen hiervan komen voor in: Castro (D. H. de) de Synagoge. 's Hage 1875. 80.

Pinto: [Pinto (I de)] Reflexoens politicas tocante a constituição da Nação judaica. Amsterdam 5508=1748. 40. B.R.

W.: Wagenaar (J.). Amsterdam in zijn opkomst. Amsterdam 1765. 80. 8ste stuk.

De verschillende stukken van de Barrios, welke zonder vermelding van plaats, jaar en formaat geciteerd worden behooren tot:

Barrios (D. L. de). Opuscula. Amsterdam, 1684. 80. Spaansch. (Bevat een 40 tal stukken in proza en poësie betreffende de Portugeesche en Spaansche Joden te Amsterdam en hunne instellingen).

1. *ABI JETOMIEM (Vader der weezen). Opgericht in het jaar 1647.

Doel:

- a. Weezenzorg.
- b. Het doen houden van Godsdienstvoordrachten en leeroefeningen.
- c. Het tijdelijk verschaffen van voeding en nachtverblijf aan arme vreemdelingen.

Bronnen: Het eerste Reglement van A.J. in A.P.G.

De Barrios: Aby Yetomim.

Octrooi door de Staten van Holland en West-Friesland dato Maart 1770.

¹⁾ Tot mijn spijt moest ik mij bij sommige vereenigingen tot enkele vermelding van naam bepalen omdat mij ter raadpleging van Franco Mendes' handschrift slechts enkele uren werden toegemeten. Oorzaak hiervan was, naar mij werd medegedeeld, de groote drukte welke ter secretarie der Port. Isr. gemeente alhier in dezen tijd van het jaar heerscht.

Voor de inlichtingen mij verschaft door de heeren A. I. Mendes da Costa en J. L. Montezinos, zeg ik dezen heeren hier openlijk dank; in 't bijzonder geldt dit den WelEdelen Heer D. R. Montezinos, die met zijn rijken schat aan boeken en handschriften mij vele belangrijke mededeelingen verstrekte.

²⁾ Spreuken der Vaders 1: 2.

2. 'ABODATH-HA-CHESED (Liefdadigheid). Opgericht vóór 1683.

Doel:

Het geven van geldelijken steun ook aan behoeftige Hoogduitsche en Poolsche geloofsbroeders te Amsterdam.

De Barrios: Gobierno Popular Yudayco, p. 41.

Pinto, Reflexoens.

3. 'ABODATH-HA-KODESJ (Heilige dienst). Afdeeling van „Gemiloeth Chassadiem”. Opgericht in 1642.

Doel:

Om het dragen der lijken van 't sterfhuis naar de schuit met orde en plechtigheid te doen plaats hebben.

Reglementen L.D.M.

4. ACADEMIA DE LOS FLORIDOS. Opgericht in 1685. Letterkundige debatingclub door Don Manuel Nuñez Belmonte, resident van den Koning van Spanje in de Nederlanden opgericht.

Cf. Kayserling (M.). Biblioteca Española Portuguesa-Judaica. Strassburg 1890. 80. p. XVII, XVIII en 86.

5. ACADEMIA DE LOS SITIBUNDOS. Dichtkunstgenootschap. In het jaar 1676 door Don Manuel Belmonte opgericht. Door dit genootschap werden prijsvragen uitgeschreven. Tot de juryleden behoorden de marranen Ishac de Rocamora, voormalig biechtvader van Maria, Keizerin van Oostenrijk, en Ishac Gomes de Sosa.

Penso (Joseph). Discurso Academico... hecho en la insigne Academia de los Sitibundos, Amsterdam, en casa de Yahacob de Cordova, 1683. 40. (L.D.M.).

Penso (Joseph). Oracion funebre... hizola... en la insigne Academia de los Sitibundos. Amsterdam, Yahacob de Cordova, 1683. 40. (L.D.M.).

6. *ASUTA DE CHABRAJA (Gezondheid der geleerden). Opgericht in 1688.

Doel:

Den leeraren van „Ets Chajjim” gedurende hun ziekte onderstand te verstrekken.

Reglementen in H.S. onder berusting van den tegenwoordigen Penningmeester den heer D. R. Montezinos.

W. 169.

7. 'ATÉRET TIFÉRET (Sierlijke Kroon). Opgericht omstreeks 1684. In 1712 vereenigd met Menachem Abelim.

Doel:

- a. Wetsbeoefening.
- b. Armenzorg.

Quitantie anno 1712. A.P.G.

8. 'ATÉRET BACHOERIEM, (Kroon der jongelingen). Opgericht 1738.

Doel:

- a. Wetsbeoefening.
- b. Het uitreiken van kousen in het voor- en najaar.

F.M.

9. 'ATÉRET ZEQUENIEM (Kroon der ouden). Opgericht vóór 1765.
Doel:
a. Wetsbeoefening.
b. Het verstrekken van onderstand aan behoeftige leden der vereeniging.
F.M. en W.
10. *'ATSÉ-HA-MAARACHA (Houtstapel [op het Altaar]). Opgericht vóór 1700.
Doel:
Het verschaffen van brandhout gedurende de wintermaanden aan behoeftigen.
Handschr. v. David Franco Mendes „Kinor David”. Hierin een gedicht opgedragen aan Aaron de Chaves, uitgever te Amsterdam omstreeks 1767. (L.D.M.).
11. BAÁLÉ TESJOEBA (Die tot bekeering opwekken). Dueños de la Penitencia. Opgericht omstreeks 1666.
Doel:
a. Opwekking tot godsdienstig en ingetogen leven.
b. Wetsbeoefening.
c. Het verzorgen der begrafenis van behoeftigen.
De Barrios: Baálé Tesubá.
F.M.
12. BAÁLÉ ZEDAKA (Weldoeners). Opgericht vóór 1769.
Doel:
a. Armenzorg.
b. Wetsbeoefening.
F.M.
13. *BERIETH JITSCHAK (Verbond van Izak). Bestaat reeds sedert de vestiging.
Doel:
Om in de kosten van den besnijdenismaaltijd bij armen te voorzien en de kraamvrouw versterkende middelen te verstrekken. Aan deze vereeniging dankt het genootschap „Mischpat-ha-Banoth” zijn ontstaan.
F.M.
14. BERIETH SJALOM (Verbond des vredes). Opgericht vóór 1765.
Doel:
Het verzorgen van peter en meter voor de besnijdenis en het verstrekken van versterkende middelen aan de kraamvrouw.
W. en F.M.
15. BETH DAVID (Huis Davids). Door David Fidanque opgericht.
F.M.
16. BETH JAACOB (Het huis van Jacob). Opgericht omstr. 1650.
Doel:
Wetsbeoefening.
F.M.

17. BETH JISRAEL (Huis Israels). Jongelingsvereeniging.
Doel:
Om desverlangd de rouwbedrijvenden bij hun gang naar en van de Synagoge te vergezellen. Van de opbrengst der contributie en boeten werden behoeftige rouwbedrijvenden gesteund.
F.M.
18. BETH-JOSEPH (Huis van Joseph). Vereeniging tot beoefening der wet. Opgericht in 1669.
W. en F.M.
19. BETHLECHEM
F.M.
20. *BIKOER GOLIEM (Ziekenbezoek). Ziekenhuis der Nederl. Port. Israel. gemeente. Opgericht 1609.
Doel:
a. Ziekenbezoek.
b. Bijstand aan behoeftigen.
c. Bezorging der lijken.
Regl. Art. 30.
De Barrios, Bikur Jolim.
21. CAPTIVOS (Vrijkoop van onschuldige Gevangenen of tot slaven verkochten). Sedert de eerste vestiging.
Regl., art. 37. H.R. artt. 13 en 30.
De Barrios, Governo Popular judaico, p. 41.
22. *CHESÉD WEEMETH (Liefde en waarheid). Opgericht in 1716.
Doel:
Het volgens Israëlietisch gebruik reinigen en kisten der lijken.
Reglementen L.D.M.
23. CHONEN DALLIM (Beschermer der armen). Godsdienstige vereeniging in 1667 door afscheiding van de gebroederschap Temime Dareg ontstaan, waarvan David van Joseph Pardo oprichter, en chacham Josiah van David Pardo eerste rabbijn was. In 1741 vereenigd met Reschit Chochma.
De Barrios. Jonen Dalim, hierin een Hebr. gedicht van Salomoh d'Oliveyra. Escamoth e Ordenanças novamente regladas... Amsterdam, 5501=1741. 8°. L.D.M.
Rodrigues (Ishac Rephael). Sermaó funeral pregado... Na Yesiba de Honen Dalim, Resit Homma. Amst. en casa de M. Diaz, 1718. 4°. L.D.M.
F.M.
24. CHONEN DALLIM (Beschermer der armen). Opgericht in 1625.
Doel:
Het verschaffen van rentelooze voorschotten. Telde in 1684 meer dan 700 leden. Wordt door De Barrios genoemd „Monte de Piedad”.
De Barrios, Gobierno Politico judayco.

25. COBANG JESJU'A (Helm des heils). Opgericht vóór 1765.
Doel:
Het nitdeelen van hoeden en pruiken.
W. en F.M.
26. CORONUS. Gesticht door Mozes CORONEL uit Hamburg.
Doel:
a. Wetsbeoefening.
b. Armenzorg.
F.M.
27. DERECH MOSJEH (Moses' wandel).
F.M.
28. EBEN JECARA (Edelgesteente). Opgericht in 1733.
Doel:
Het plaatsn van steenen zerken op de graven van behoeftigen.
Livro das ordenanças... Eben Yecara... Amst. 5493=1733. 8º, L.D.M.
29. ESJEL ABRAHAM (Abrahams eik). Gesticht door Abraham Bueno de Mesquita.
Doel:
Wetsbeoefening.
F.M.
30. 'ESRAT NASJIEM (Hulp voor vrouwen).
Doel:
Het verzorgen van schoenen en kousen aan behoeftige vrouwen.
W. en F.M.
31. *'ETS CHAJJIM (Boom des levens). Arbol de las Vidas. Port. Israel. Seminarium. Opgericht in 1637.
Doel:
Opleiding van jongelingen tot den geestelijken stand.
Regl., art. 36.
De Barrios Arbol de las Vidas.
F.M.
32. *GEBOEL ALMANA (Het gebied der weduwe). Pensioenfonds voor weduwen der leeraren van „'Ets Chajjim". Opgericht in 1788 bij het 100-jarig bestaan van „Asuta de Chabraja". (Vgl. aldaar).
Reglementen in H.S., onder berusting van den tegenwoordigen penningmeester, den heer D. R. Montezinos.
33. *GEMILOT CHASSADIEM (Het verrichten van liefdewerken). Opgericht in 1639.
Doel:
a. Het verrichten van liefdewerken bij zieltogenden en overledenen.
b. Het houden van leeroefeningen.
In 1705 vormden zich twee nieuwe afdeelingen „'Abodath-ha-Kodesj" en „Misjméret-ha-Bajith"
Gedrukte ledenlijst van het jaar 1671. A.P.G.
De Barrios: Gemilut Jassadim.
Pinto. Reflexoens, p. 14.

34. *HANAGATH-HA-NE'ARIEM (Leiding voor jongelingen). Opgericht 1790.
Doel:
a. Op den Sabbath voorlezingen te houden uit de Heilige Schrift.
b. Het uitreiken van hemden.
Calisch (N. S.). Liefdadigheid te Amsterdam. Amst. 1851. 8º, p. 355.
35. IMRE NOAM (Lieflijke redenen). Jongelingsvereeniging.
Doel:
a. Wetsbeoefening.
b. Armenzorg.
Penningm. Manuel Ximenes Belmonte.
F.M.
36. *JADRECH 'ANAWIEM ([God] leidt de nederigen, Psalm 25 : 9). Opgericht in 1706.
Doel:
Beoefening der Joodsche wet.
F.M.
37. JAGDIEL THORA (Hij zal de Leer tot verheffing brengen). Omstreeks 1660 door Raphaël Aguilar opgericht.
Doel:
Bevordering der Wetstudie door herhalingsonderricht.
Compendium van het Reglement in Handschr. A.P.G.
38. JESCHIBA. Academie tot wetsbeoefening, in het jaar 1644 door Isaac Pereira opgericht. Als hoofd benoemde hij den beroemden Chacham Menasseh ben Israel. Door deze benoeming zag M. b. Israel van zijn voorgenomen reis naar Brazilië af.
Vgl. M. b. I'S opdracht voor het derde deel van zijn „Conciliador. Amsterdam 1650 4º, cn
Kayserling (M.) Bibliotheca Española-Portuguesa-Judaica, sub voce Abrahavanel (Jona).
39. JESCHIBA DE LOS PINTOS. Vereeniging tot beoefening der wet in het jaar 1669 door Abraham en David de Pinto uit Rotterdam naar Amsterdam overgeplaatst.
Instituysoins E Ordenansas, (H.S. in 4º). L.D.M.
De Barrios. Yesiba de los Pintos.
40. JESCHIBA DOS SALAZARES. Een der eerste academiën tot Wetsbeoefening door de familie Salazares gesticht.
F.M.
41. JIRAT SJAMAJIEM (Eerbied voor het Opperwezen).
F.M.

42. **KETER SJEM TOB** (De kroon van den goeden naam). *Corona de buena Fama*. Jongelingsvereeniging in 1679 opgericht.

Doel:

Wetsbeoefening.

De Barrios: Keter Sem Tob.
F.M.

43. **KETER TORA** (Kroon der wet). *Corona de Ley*. Academie tot Wetsbeoefening, in het jaar 1643 door Saul Levie Morteira gesticht. Beschermheer Don Yshac Penso (Felix), in wiens huis de bijeenkomsten gehouden werden.

Penso (Joseph) Oracion funebre... Hizola en la Yesiba de Keter Torah, Amsterdam en casa de Yahacob Cordova 1683, 40. (L.D.M.)
Koenen (H. J.) Geschiedenis der Joden in Nederland. Utrecht, 1843. 80. p. 174.

44. **KETONET BAD KODESJ** (Een gewijd linnen onderkleed). Opgericht vóór 1765.

Doel:

Het bedeelen van hemden.

W. p. 171 en F.M.

45. **KOHL JAACOB** (Stem van Jacob).

W. en F.M.

46. **LEWIAT-HA-METIEM** (Begeleiding der dooden). Opgericht omstr. 1650.

Doel:

Begeleiding van de lijkstatie der armen, die geen bloedverwanten hadden. De leden waren op hun beurt op poene van 10 stuivers verplicht met de schuit mede naar de begraafplaats te Ouderkerk te gaan, opdat aldaar volgens het voorschrift der Wet in gemeenschap met 10 personen de gebeden zouden kunnen verricht worden.

F.M.

47. **LIMOED TALMIDIEM** (Studie der leerlingen). Vereeniging tot Wetsbeoefening. Opgericht in 1753.

Piza (Moses de Juda). Hebr. gedichten, ter gelegenheid van het 33- en 37-jarig bestaan der vereeniging. 2 bladen in Handschr. L.D.M.

48. **LIMOSNAS OCCULTAS** (Weldoen in 't geheim). Sedert de eerste vestiging.

Regl. art. 37, H.R. artt. 13 en 30.
De Barrios: Gobierno Politico judaico.

49. **LIWJAT CHEN** (Lieflijke Kroon).

F.M.

50. **MAASSEM TOBIEM** (Weldaden). Opgericht in 1707. In 1758 vereenigd met „Sikkat Nasjiem”.

Doel:

Ziekenzorg.

Sola (Ishac de) Sermon... Amsterdam 1718, 40. Met Dedicatoria a... administradores de la santa Yesiba „Maassin Tobiem”, B.R.
Escamot (Reglementen)... Amst. 1758, 80. L.D.M.
F.M.

51. **MAGEN DAVID** (Schild van David). Opgericht in 1675.

Doel:

Wetsbeoefening.

Sermoës... Amst. 1675, 40. Op pag. 133: Sernao Setimo que preegou... David Sarphati, Ros da... Yesiba de Magen David. B.R.

52. **MAMLECHET COHANNIEM** (Een koninkrijk van priesters). Vereeniging tot Wetsbeoefening, ten huize van R. Meir a Cohen.

F.M.

53. **MARÉ NEFESJ** (Bedroefden van ziel).

F.M.

54. **MASJMIANG JESJOE'A** (Heilverkondiger). Vereeniging voor Talmoodstudie. Opgericht in het jaar van den valschen Messias, Sabattai Zebi, 1666.

Hebr. gedichten van Jechiel Foa, voorgedragen bij het eindigen van verschillende Talmoodtractaten. Amst. 1727—34.3 planobladen. L.D.M.
F.M.

55. **MASKIEL-EL-DAL** (Die de armen gadeslaat). Opgericht vóór 1683. In 1683 onder leiding van Daniël Belillos.

Doel:

a. Ziekenzorg.

b. Wetsbeoefening.

De Barrios: Maskil el Dal. p. 92. Cf. N°. 100.

56. ***MESON-HA-BANOTH** (Onderhoud der dochteren). Instelling voor Weesmeisjes. Opgericht in 5494=1734.

a. Memoria a ordem das reglementos que se estilan observar na Pia Irmandade das orphans, Mazon a Banoth... Em Amsterdam 5494=1734, 40. L.D.M. Handschr.
b. Pinto, Reflexoens, p. 30.
c. Escamoth, Reglamentos da... Mazon Abanot... revistas... 5569=1809, 40. L.D.M.

57. ***MEIL SEDAQA** (Mantel der Liefdadigheid). Opgericht in 1735.

Doel:

Behoeftige personen van onbesproken gedrag jaarlijks van jassen te voorzien.

F.M. en W.

58. MEÛRAT 'ENAJIM (Een verlichting voor de oogen). O p g e r i c h t 1644.

Doel:
Wetsbeoefening.

De Barrios: Meyrat Henayim.
F.M.

59. MENACHEM ABELIEM (Trooster der treurenden). O p g e r i c h t vóór 1700.

Doel:
Behoeftige rouwbedrijvenden te steunen en de gebruikelijke gebeden in hunne woningen te verrichten. In 1712 vereenigd met „'Ateret Tiféret".
F.M.

60. MIDOL 'Os (Een sterke burcht). O p g e r i c h t in 1721.

Doel:
Uitdeeling van dekens.
F.M.

61. MIKRA KODESJ (Heilige samenkomst). Hebr. Letterkundig genootschap. O p g e r i c h t in het jaar 1742. De bijeenkomsten hadden plaats ten huize van Joseph Suasso de Lima.

De letterkundige bijdragen „Ozar Mikra Kodesj" bevinden zich in H.S. in L.D.M. Verschillende gelegenheidsgedichten, gedateerd 1753—56, opgedragen aan Joseph Suasso de Lima door David Franco Mendes in „Kinor David" H.S. in L.D.M. Gelegenheidsgedicht door Jacob Vita Israël in zijn „Magberot" H.S. in L.D.M.

62. MIKWÉ JESJOE'A (Hoop der verlossing).

Doel:
Het bedoelen van vleesch gedurende het Paaschfeest, van vleesch en brood gedurende het Loofhuttenfeest.
W., p. 171.

63. MINCHIAT 'AREB (Namiddagdienst).

Doel:
a. Het houden van leeroefeningen na den namiddagdienst. De leeroefeningen werden gehouden ten huize van Raphael Gajes.
b. Armenzorg.
F.M.

64. *MISS'ENET ZEQUÉNIM (Steun der ouden). Oude Mannen- en Vrouwenhuis. O p g e r i c h t in 1749.

Escamoth, Reglamentos... Amsterdam 5510=1750. 4°. L.D.M.

65. MISJMERETH-HA-BAJITH (Taak in het huis). Afdeeling van „Gemieloeeth Chassadiem". O p g e r i c h t in 1705.

Doel:
De lijken uit de huizen te dragen en op de baar te plaatsen.
F.M.

66. MISJNÉ TORA (Herhaling der Wet). O p g e r i c h t vóór 1765.

Doel:
a. Wetsbeoefening.
b. Broodbedeeling.
W., p. 171 en F.M.

67. *MISCHPAT-HA-BANOTH (Het recht der meisjes). Ondersteunt wettelijk gehuwde behoeftige kraamvrouwen, wanneer deze van een dochter zijn bevallen. O p g e r i c h t in 1730. Vgl. „Berieth Jitschak".
F.M.

68. *MOHAR-HA-BETOELOTH (Bruidschat der jonge dochteren). Santa Companhia de dotar orphans e Donzelas. O p g e r i c h t in 1615. Aanvankelijk slechts 20 leden tellende, die elk een inkoopgeld van 20 pond Vlaamsch (120 gld.) stortten, bestond deze vereeniging in 1683 reeds uit ruim 400 leden, met een kapitaal van f 50.000.

Het eerste reglement, van M.-h.-B. in L.D.M.
De Barrios: Hermandad de las Huerfanos.
F.M.
Castro (D. H. de). Keur van grafsteenen... Leiden 1883. fol. p. 61.

69. NÉROTH-HA-MÁARACHA (De lampen die op één rij moeten geplaatst worden. Exodus 39 : 37).

Doel:
Den armen gedurende het Inwijdingsfeest olie voor de Maccabeën-lamp te verschaffen.
W. en F.M.

70. NEWÉ-TSEDEK (Woning der rechtvaardigheid). G e s t i c h t in 1643.

Doel:
a. Wetsbeoefening.
b. Armenbedeeling.
Sermam funeral... por Selomoh Jeuda Leao Templo... pregador nas illustras Irmandades de Aby Vetomim y Neve Sedek. Amst. en casa de Mosseh Dias 5454=1694 4°. L.D.M.
W. en F.M.

71. *NOTEN LECHER LA-DAL (Hij geeft den armen brood). O p g e r i c h t omstr. 1750.

Doel:
a. Broodbedeeling.
b. Op Sabbatmiddag na den middagdienst, gebeden voor afgestorven bloedverwanten te verrichten.

72. OHEL JAACOB (Jacobs tent). Vereeniging voor Talmoedstudie.

Handschr. „Emek ha-Sjirim". Hierin een gedicht van David Franco Mendes, bij het eindigen van het Talmudtractaat „Sanhedrin", voorgedragen door David Meldola, Amst. 5504=1744. L.D.M.

73. OHEL LEA (Lea's tent). Academie tot Wetsbeoefening.
W. en F.M.
74. 'ONEG SABBATH (Sabbatgenot). Opgericht omstreeks 1700.
Doel:
a. Het wekelijks uitdeelen van brooden en ook van olie voor de Sabbathlamp.
b. Wetsbeoefening.
W. p. 171 en F.M.
75. 'ONEG SABBATH (Sabbatgenot). Opgericht in 1796.
Doel:
Het lezen van den Pentateuch op den Sabbatdag.
Escamoth = Wetboek. Amst. 1796 40., Handschr. I., D.M.
76. ORACH CHAJJIM (Levensweg). Opgericht vóór 1706.
Doel:
Wetsbeoefening.
Quitantie anno 1706. A.P.G.
77. OZER DALLIEM (Armenverzorger). Gesticht door Alvitre de Jacob Vello.
Doel:
a. Armenzorg.
b. Wetsbeoefening.
F.M.
78. PAĀMAJIEG-BA-NE'ALIEM ([Hoe sierlijk zijn] uwe voeten in de schoenen. Hooglied 7:2).
W. en F.M.
79. RÉACH LEBANON (De geur van den Libanon). Jongelingsvereniging.
F.M.
80. RESCHIT CHOCHMA Principio de Sapiencia (Het begin der Wetenschap). De eerste vereniging tot beoefening der wet. Verleende ook onderstand aan zieke leden der vereniging. In 1629 door den Chacham Saul Levie Morteira bij het overlijden van Jacob Israel Belmonte ter zijner eere gesticht. In 1741 vereenigd met Chonen Dallim. Vgl. aldaar.
De Barrios, Resit Jokma.
Escamoth e Ordenanças novamente regladas... Amst. 5501=1741, 80. L.D.M.
Quitantie: Anno 5472=1712. A.P.G.
81. RESCHIT DAÏT (Begin der Kennis). Jongelingsvereniging. Opgericht in 1643.
F.M.

82. SIDKAT NASJEM (De Liefdadigheid der vrouwen). Opgericht 5494=1734. Vereenigd met „Maäsiem Tobiem” in 1758.
Doel:
Ziekenzorg.
a. Escamoth (Reglementen)... Amst. 1758, 80. L.D.M.
b. Reformaço das Escamoth... Amst. (1757) 80. L.D.M.
83. SJAARÉ SJAMAÏM (Poorten des hemels). Bij de komst der Hoogduitsche Joden alhier, door eenige jongelieden opgericht met het doel, om de behoeftigen onder hen, gedurende eenigen tijd huisvesting te verschaffen.
F.M.
84. SJAARÉ ZEDEK (De poorten der liefdadigheid). Opgericht 1683.
Doel:
a. Armenzorg.
b. Wetsbeoefening.
De Barrios: Sahare Sedek.
Ledenlijst, anno 1707. A.P.G.
85. SJALOM RAB (Veel vrede). Vereeniging voor Talmoedstudie. Vóór 1769.
Zesregelig Hebr. gedicht ter gelegenheid van het eindigen van tractaat „Jom Tob” en het beginnen van tractaat „Joma”, door Eljasjab Nethanaël ben Joseph Sarpathi. (Handschr.) L.D.M.
86. SJALOSJ PE'AMIEM (Drie Keeren. Exodus 23:17). Het verleen van steun aan weduwen op het Paasch-, Weken- en Loofhuttenfeest.
F.M.
87. SJEM SJAMAÏM (De naam des Heeren).
F.M.
88. SJOMER CHOLIEM (Oppasser der zieken).
Doel:
a. Ziekenverpleging.
b. Wetsbeoefening onder leiding van Ishac de Abraham Dias.
F.M.
89. *SJOMERIEM-LA-BOKER (Wachters op den morgen). Opgericht omstreeks 1666.
Doel:
a. Het houden van den dienst in den vroegen morgen.
b. Wetsbeoefening.
c. Armenzorg.
F.M.
90. *TACHRICHI (Doodskleederen). Dames-Vereeniging, met het doel, om het doodsgewaad voor behoeftigen te vervaardigen. Zij bestaat reeds sedert de vestiging.
F.M.

91. *TALMOED THORA (Studie der wet). In 1599 gesticht.
Doel:
Den kinderen godsdienst-onderwijs te verstrekken. In 1639 met „Ets Chajjim” vereenigd.
Regl. art. 21.
92. *TIERRA SANCTA (Het heilige land).
Doel:
De armen van het heilige land te steunen.
Regl. art. 37. H.R. art. 30.
De Barrios. Gobierno Politico judayco.
De Barrios. Gobierno Popular judayco, p. 41.
93. TEMIMÉ DARECH (De volmaakten van levenswandel). Opgericht 1665.
Doel:
a. Wetsbeoefening.
b. Ziekenzorg.
Ledenlijsten anno 1671 en 1683. A.P.G.
De Barrios: Temimé Darex.
94. TIPHERET BACHOERIM (Sieraad der jongelingen). Jongelingsvereeniging tot beoefening der wet. Opgericht in 1669. Aan het hoofd stond de rabbijn Jacob Sasportas.
De Barrios. Gobierno Popular, p. 39.
95. *TOB LALEGET-EL-BETH EBEL (Het is goed te gaan in het huis van de treurende. Vgl. Prediker 7: 2). Opgericht omstr. 1748.
Doel:
a. Het verrichten van gebeden voor afgestorvenen.
b. Aan behoeftige leden der vereeniging gedurende de zeven treurdagen, waarin zij noch werken noch uitgaan mogen, een onderstand van 5 gld. uit te reiken.
c. Het bedeeien van vleesch aan behoeftigen tegen Pinksteren.
F.M.
96. TORA OR (De wet is het licht). Vereeniging tot Wetsbeoefening, in 1656 door Dr. Efraim Bueno en Abraham Pereira opgericht. Leeraar Isaac Aboab da Fonseca.
De Barrios Tora Hor. Hierin een Hebr. gedicht van Isaac Aboab da Fonseca, ter gelegenheid van de inwijding in het jaar 5416=1656 B.R.
Hebr. gedicht van Abraham Lopes Arias in Franco Mendes' bloemlezing „Emek-ha-Sjirim” (H.S.) L.D.M.
F.M.
97. TORAT MOSJEH (Mozes' leer). Vereeniging ter beoefening der Wet. Opgericht 1759.
Gedicht van Jacob Vita Israel, opgedragen aan den beschermheer Moses Enriques de Mesquita, ter gelegenheid der oprichting. L.D.M.
F.M.

98. *VETERIA DE TALMIDIEM (Kleeding voor de leerlingen). Opgericht vóór 1639. Voorziet de behoeftige leerlingen der lagere school van kleeven.
H.R. artt. 13 en 30.
De Barrios. Gobierno Politico judaico.
De Barrios. Gobierno Popular, p. 41.
Pinto. Reflexoens, p. 14.
99. ZÉ-HA-SJAAR-LA-SJEM (Dit is de poort den Eeuwige gewijd).
F.M.
100. MASKIEL-EL-DAL. (Die de armen gadeslaat). Vóór 1671 door Abraham de Fonseca opgericht.
Doel:
a. Weldadigheid.
b. Wetsbeoefening.
De Barrios. Maskil el Dal, p. 123. Cf. N°. 55.